

Data przesłania artykułu: 30 VI 2018 r.

Data przyjęcia artykułu do druku: 19 VIII 2018 r.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/AKZ.2018.010>

KATARZYNA PEPEŁOWSKA

(Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

ARCHIWUM DOKUMENTÓW ELEKTRONICZNYCH – KONCEPCJA Z 2015 R.

Słowa kluczowe

Archiwum Dokumentów Elektronicznych; ADE; system teleinformatyczny; zarządzanie dokumentacją elektroniczną w archiwum; koncepcja systemu ADE; architektura systemu ADE; archiwum cyfrowe; publiczna prezentacja systemu ADE; prototyp systemu ADE

Keywords

Electronic Records Archives; ERA; ICT; information and communication system; electronic records management in archives; ERA system concept; ERA system architecture; digital archives; ERA system public presentation; ERA system prototype

Streszczenie

Nie ulega wątpliwości, że dokumentacja elektroniczna jest coraz szerzej wykorzystywana w działalności jednostek organizacyjnych, a informatyzacja administracji już od 2005 r. dostarcza coraz więcej narzędzi umożliwiających komunikację elektroniczną. Osiągnięcie gotowości do przejmowania dokumentacji elektronicznej oraz jej późniejszego zarzą-

---

Katarzyna Pepełowska. Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii o specjalności archiwistyka i zarządzanie dokumentacją, asystent w Zakładzie Zarządzania Dokumentacją i Informacji Archiwalnej w Instytucie Historii i Archiwistyki Wydziału Nauk Historycznych UMK w Toruniu. Jej zainteresowania badawcze skupiają się na archiwach cyfrowych funkcjonujących na świecie, problematyce zarządzania dokumentacją elektroniczną w archiwach wieczystych oraz aspektach prawnych związanych z działalnością archiwów. E-mail: kpeplowska@umk.pl. ORCID ID: 0000-0001-5364-684X

dzania w archiwum wieczystym jest wyzwaniem nie tylko dla władz archiwalnych, ale również dla archiwów państwowych i aktotwórców, którzy zgodnie z przepisami prawa, po upływie 10 lat od jej wytworzenia muszą ją przekazać do właściwego terytorialnie archiwum państwowego. Dlatego problem zarządzania dokumentacją elektroniczną w archiwach państwowych jest jednym z pilniejszych do rozwiązania. Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie problematyki zarządzania dokumentacją elektroniczną dokonującą się za pomocą narzędzia, jakim jest system teleinformatyczny. W Polsce, na potrzeby jej zarządzania już w 2006 r. zdecydowano się zbudować prototyp systemu Archiwum Dokumentów Elektronicznych, który docelowo miał być wdrożony w 2018 r. Rozważania podjęte na łamach niniejszego artykułu odnoszą się do koncepcji jego budowy zaprezentowanej w 2015 r. System ADE docelowo ma zarządzać, czyli gromadzić, przechowywać, opracowywać oraz udostępniać elektroniczne materiały archiwalne. W tym kontekście dokonano jego analizy, ze szczególnym uwzględnieniem procesu przekazywania dokumentacji elektronicznej do archiwum państwowego. W tekście zaprezentowano aktualny stan prawny, stan badań oraz przemyślenia własne autora, które na tle badań naukowych nad archiwami cyfrowymi na świecie pozwalają wskazać na te elementy jego budowy, które w ocenie autora wymagają szczególnego zaangażowania specjalistów na etapie jego projektowania.

Summary

Electronic Records Archives – the 2015 concept

There is no doubt, that electronic records are used more and more widely in organisation units, and informatisation of administration since 2005 has been providing growing number of tools enabling electronic communication. Being ready to collect electronic records and to manage them in historical archives is a challenge not only for archival authorities, but also for state archives and creators of archival materials. The latter, according to legal regulations, must pass these records on to territorially competent state archives 10 years after creating these records. Thus, the problem of managing electronic records in state archives is one of more urgent. This article aims at describing the problem of managing electronic records using an ICT system. In Poland, in order to manage these records, a prototype of the Electronic Records Archives system was built in 2006; it was supposed to be implemented in 2018. Deliberations contained in this article concern the concept of the system presented in 2015. Ultimately, the ERA system is supposed to manage, i.e. collect, store, arrange and describe, and provide access to electronic archival materials. In this context, its analysis has been made, regarding especially the process of passing on electronic records to state archives. The text presents the up-to-date legal status, state of the art, as well as own reflections of the Author; on the ground of world research on digital archives, the analysis allowed indicating elements of the system, that, according to the Author, need special engagement from experts during the designing stage.

Powstająca w coraz szerszym zakresie dokumentacja elektroniczna jest ściśle związana z procesem informatyzacji administracji. Początek informatyzacji

w Polsce¹ można datować na 2001 r., czyli na moment wprowadzenia podpisu elektronicznego² i dostępu do informacji publicznej³. Pełniejszy kształt informatyzacji polskiej administracji nastąpił cztery lata później, w związku z uchwaleniem Ustawy z dnia 17 II 2005 r. o informatyzacji podmiotów realizujących zadania publiczne (ustawa o informatyzacji)⁴. Z punktu widzenia rozwoju działalności archiwów, jedną z ważniejszych zmian dokonaną w związku z informatyzacją państwa, było poszerzenie w 2005 r. zakresu materiałów archiwalnych o dokument elektroniczny w rozumieniu ustawy o informatyzacji⁵.

Osiągnięcie gotowości do przejmowania dokumentacji elektronicznej oraz jej późniejszego zarządzania w archiwum jest wyzwaniem nie tylko dla władz archiwalnych, ale również dla archiwów państwowych i aktotwórców, którzy zgodnie z przepisami prawa, co do zasady, po upływie 10 lat od jej wytworzenia muszą ją przekazać archiwum państwowego⁶.

Pomimo, że prace nad budową systemu Archiwum Dokumentów Elektronicznych (ADE) rozpoczęto ponad 10 lat temu, problem archiwizacji dokumentacji elektronicznej i jej późniejszego zarządzania w archiwum wieczystym nie został jeszcze rozwiązany. Nie ulega wątpliwości, że powstająca dokumentacja elektroniczna coraz częściej determinuje całe środowisko archiwalne do poszukiwania racjonalnych rozwiązań w zakresie jej zarządzania.

Ponad 10 lat temu, jak już zostało powiedziane, rozpoczęły się prace nad budową prototypu systemu ADE. W marcu 2006 r. Minister Edukacji i Nauki

---

¹ Mowa wyłącznie o aspektach prawnych. Proces ten ma również inny wymiar – ideowy, związany z rozwojem społeczeństwa. Więcej na temat kształtowania się społeczeństwa informacyjnego, zob.: W. K. Roman, *Współczesna kultura dokumentacyjna*, Toruń 2013, s. 142–152.

² Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym, Dz.U. 2001, nr 130, poz. 1450 z późn. zm. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, ustawa o podpisie elektronicznym została uchylona 7.10.2016 r. w związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej, Dz.U. 2016, poz. 1579 z późn. zm.

³ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz.U. 2001, nr 112, poz. 1198 z późn. zm.

⁴ Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, Dz.U. 2014, poz. 1114, tj. z późn. zm.

⁵ Art. 1 Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, Dz.U. 2018, poz. 217, t.j. z późn. zm. (ustawa archiwalna), zmieniony przez art. 37 pkt 1 ustawy o informatyzacji, Dz.U. 2005, nr 64, poz. 565.

⁶ §15 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 października 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi, Dz.U. 2006, nr 206, poz. 1518, (rozporządzenie w sprawie dokumentów elektronicznych).

wydał decyzję o budowie systemu⁷, a zadanie jego budowy powierzono Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej⁸ (NASK). W myśl umowy z 2006 r. zawartej z NASK⁹ miał powstać „prototyp systemu informatycznego do zarządzania archiwalnymi dokumentami elektronicznymi wytworzonymi przez administrację publiczną”¹⁰, który miał być przez nią utrzymywany, do momentu wdrożenia jego wersji docelowej. Niestety prace nad prototypem rozpoczęto i zakończono bez powodzenia w tym samym roku. Prototyp systemu informatycznego ADE, o którym mowa, choć powstał dwa lata wcześniej niż powołano Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC)¹¹, został wdrożony w jego strukturę dopiero w 2010 r.¹² Warto również dodać, że prototyp systemu ADE jest systemem testowym w rozumieniu art. 21 ust. 5 ustawy o informatyzacji i powstał, aby możliwe było wypracowanie dobrych praktyk w zakresie przekazywania materiałów archiwalnych i ich późniejszego udostępniania. Doświadczenia zdobyte w oparciu o działalność prototypu stały się podstawą późniejszych prac przy projektowaniu wersji docelowej systemu ADE¹³.

---

⁷ W. Woźniak, *Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego w zakresie gromadzenia, przechowywania i udostępniania dokumentów elektronicznych*, [w:] *Wkład archiwistów warszawskich w rozwój archiwistyki polskiej: zbiór studiów poświęconych warszawskiemu środowisku archiwalnemu*, pod red. A. Kuleckiej, Warszawa 2012, s. 467.

⁸ Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa powstała w 1991 r. przy Uniwersytecie Warszawskim, jako zespół koordynujący sprawy rozwoju akademickich sieci komputerowych, odgrywając ówczesnie kluczową rolę przy podłączeniu Polski do Internetu. Od 1993 r. NASK funkcjonowała jako jednostka badawczo-rozwojowa, a od 2010 r. funkcjonuje jako jednostka badawcza, prowadząc badania naukowe i rozwojowe przy projektowaniu, budowie i utrzymaniu zintegrowanych systemów teletransmisyjnych. NASK jest jednocześnie operatorem usług telekomunikacyjnych, oferujących liczne usługi teleinformatyczne, takie jak np. sieć VPN (*Virtual Private Network* – Wirtualna Sieć Prywatna), wykorzystana przy budowie systemu ADE. Więcej na temat NASK patrz: NASK, *Działalność*, [online], (dostęp: 19.11.2015): <http://www.nask.pl/run/n/Dzialalnosc>.

⁹ Prototyp miał powstać na zlecenie NDAP, w ramach odpłatnej umowy, zob.: W. Woźniak, *Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego*, s. 467.

¹⁰ Cyt. za: tamże, s. 467.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 lutego 2008 r. w sprawie zmiany nazwy i zakresu działania Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie, Dz.U. 2008, nr 29, poz. 167.

¹² Po tym jak przy NAC powstała serwerownia, podjęto decyzję o przeniesieniu serwerów oraz systemu do NAC, zob.: W. Woźniak, *Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego*, s. 468; Archiwum Dokumentów Elektronicznych dostępne jest pod adresem: <http://ade.ap.gov.pl>.

¹³ Nieznany jest wpływ prototypu systemu ADE na koncepcję jego budowy zaprezentowaną w 2015 r. Zależności pomiędzy systemami wymagają szczegółowych badań. Podnosi się natomiast, że doświadczenia zdobyte w oparciu o prototyp stały się podstawą

Podsumowując powyższe, stwierdzić należy, że system ADE docelowo będzie odpowiedzialny za zarządzanie elektronicznym zasobem wytwarzanym przez państwowych aktotwórców¹⁴. Obecnie trwają prace nad budową jego wersji docelowej, a przedmiotem niniejszej analizy są jego założenia, które zostały publicznie zaprezentowane 8 IV 2015 r. w siedzibie Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych (NDAP), w ramach popularyzacji założeń projektu Polska Cyfrowa 2015–2020¹⁵. Publiczną prezentację założeń projektu ADE przygotowano w związku z zamiarem przystąpienia do konkursu na dofinansowanie. Okres realizacji projektu określono na 3,5 roku, od marca 2015 r. do grudnia 2018 r., uzależniając go jednocześnie od otrzymanego dofinansowania¹⁶. Beneficjentem środków finansowych na budowę ADE, tym samym podmiotem odpowiedzialnym była NDAP, a NAC w myśl założeń miał być jedynie *operatorem produktów projektu*, a więc systemu, odpowiadając za jego infrastrukturę oraz utrzymanie¹⁷. Kompetencja Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w tym zakresie nie budzi żadnych wątpliwości, bowiem wynika z przepisów prawa. Na podstawie art. 21 ust. 1 pkt. 10 ustawy archiwalnej, naczelny dyrektor archiwów jest odpowiedzialny za projektowanie, wdrażanie, eksploatację, integrację, rozwój i udostępnianie archiwom państwowych systemów teleinformatycznych, obsługujących działalność archiwalną, zabezpieczeniu danych osobowych przetwarzanych w tych systemach.

---

koncepcji modelu systemu ADE z 2015 r., patrz: *Studium wykonalności projektu „Archiwum Dokumentów Elektronicznych”*, Wersja dokumentu: 1.1, Kraków, 13 października 2014, [online], (dostęp: 09.06.2018): bip.ap.gov.pl/plik.php?id=5037, s. 36.

¹⁴ W roku sprawozdawczym 2017 archiwa państwowe nadzorowały 10024 jednostek organizacyjnych, patrz: *Sprawozdanie z działalności archiwów państwowych, zestawienie sumaryczne*, [online], (dostęp: 11.06.2018): https://www.archiwa.gov.pl/files/KN-1_2017.PDF.

¹⁵ *Archiwum Dokumentów Elektronicznych. Publiczna Prezentacja Projektu*, Warszawa, 8 kwietnia 2015 r., [online], (dostęp: 10.06.2018): <https://www.archiwa.gov.pl/files/prez.pdf>; patrz: Protokół z publicznej prezentacji założeń projektu „Archiwum Dokumentów Elektronicznych” przeprowadzonej w dniu 8 kwietnia 2015 r., NDAP, DKN.041.3.2015, [online], (dostęp: 09.06.2018): <http://bip.ap.gov.pl/podglad.php?id-dok=18395&r=o&idmp=1160>.

¹⁶ 16 października 2015 r. projekt Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych „ADE” został zakwalifikowany do finansowania, patrz: *Program Operacyjny Polska Cyfrowa*, [online], (dostęp: 14.06.2018): <https://cppc.gov.pl/zakonczenie-oceny-projektow-zgloszonych-w-ramach-konkursu-nr-popc-02-01-00-ip-01-00-00115-ogloszonego-dla-dzialania-2-1-wysoka-dostepnosc-i-jakosc-e-uslug-publicznych/>.

¹⁷ *Archiwum Dokumentów Elektronicznych*, s.11, *Studium wykonalności projektu*, s. 35.

Zaprezentowany wówczas projekt budowy systemu ADE zyskał akceptację i 16 listopada 2015 r. zostało zawarte porozumienie o dofinansowanie projektu ADE¹⁸. Z uwagi na niedopełnienie kwestii proceduralnych w trybie zamówień publicznych (zamówienie publiczne ogłoszone 31.12.2015 r., którego przedmiotem było „Opracowanie projektu logicznego Archiwum Dokumentów Elektronicznych oraz usługi w zakresie nadzoru nad wykonaniem systemu teleinformatycznego według projektu logicznego wraz z ewentualnymi zmianami w projekcie”¹⁹ było „obarczone niemożliwą do usunięcia wadą”), w lutym 2016 r. zostało unieważnione, co w konsekwencji doprowadziło do zaniechania dalszych działań nad pracami w tym zakresie. Tym samym, jak już zostało wcześniej powiedziane, jest to archiwalny projekt. Niemniej jednak, z naukowego punktu widzenia jego analiza jest ważna i będzie podstawą do dalszych badań nad systemem ADE w jego wersji docelowej. Co więcej, należy mieć na uwadze, że we współczesnych instytucjach dokumentacja elektroniczna odgrywa coraz większe znaczenie, dlatego problemy związane z jej późniejszym zarządzaniem coraz bardziej absorbują archiwistów.

Mając powyższe na uwadze, celem niniejszego artykułu jest analiza projektu systemu ADE zaprezentowanego w 2015 r.²⁰ ze szczególnym uwzględnieniem procedury przekazania elektronicznych materiałów archiwalnych do archiwum państwowego.

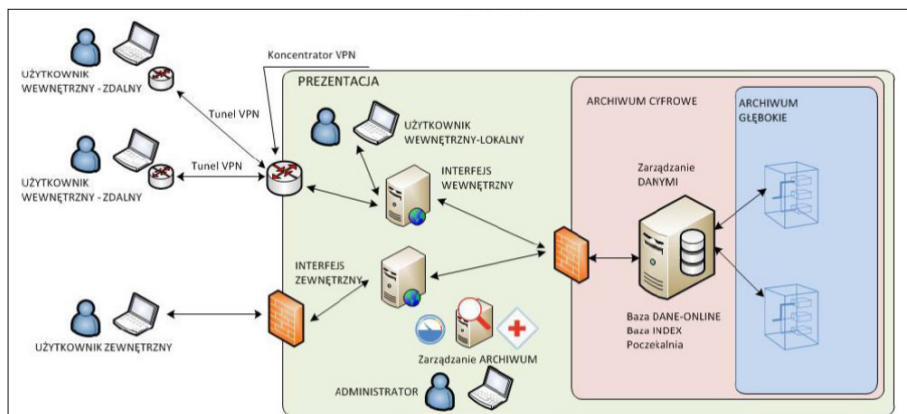
Poniższy rysunek przedstawia koncepcję budowy systemu ADE. Dokonana analiza działania systemu ADE w zakresie gromadzenia, przechowywania, opracowania i udostępniania zasobu elektronicznego jest jedynie „próbą weryfikacji jego założeń” w oparciu o przygotowaną w 2015 r. dokumentację SIWZ (Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia). Uwzględnia aktualny stan prawny, stan badań oraz przemyślenia własne autora.

---

¹⁸ Porozumienia nr POPC.02.01.00-00-0002/15-00 o dofinansowanie projektu Archiwum Dokumentów Elektronicznych w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa nr 2 E-administracja i otwarty rząd Działanie nr 2.1 Wysoka dostępność jakość e-usług publicznych, patrz: Potwierdzenie opublikowania ogłoszenia w BZP na portalu UZP 360646-2015, (dostęp: 10.06.2018); *Opracowanie projektu logicznego Archiwum Dokumentów Elektronicznych oraz usługi w zakresie nadzoru nad wykonaniem systemu teleinformatycznego według projektu logicznego wraz z ewentualnymi zmianami w projekcie*, wraz z załącznikami, [online], (dostęp: 10.06.2018): <http://bip.ap.gov.pl/dokument.php?iddok=4291&idmp=1683&r=o>

¹⁹ *Opracowanie projektu logicznego Archiwum Dokumentów Elektronicznych*.

²⁰ *Archiwum Dokumentów Elektronicznych*.

Rys. 1. Architektura „Archiwum ADE” z 2015 r.

Źródło: *Studium wykonalności projektu...*, s. 74.

Przedstawiona powyżej architektura ADE opiera się na budowie warstwowej i składa się z trzech warstw: warstwy zewnętrznej, wewnętrznej i ukrytej, co zostało zobrazowane na powyższym rysunku.

Pierwsza z nich²¹, warstwa zewnętrzna, tzw. *Warstwa Prezentacji ADE* (widoczna na rysunku jako *Prezentacja*) – to nic innego jak aplikacja, portal wraz z infrastrukturą. Składa się z *interfejsu wewnętrznego*, czyli aplikacji do zarządzania zasobem i *interfejsu zewnętrznego*, będącego aplikacją do wyszukiwania i udostępniania (jak można domniemywać) materiałów dla użytkowników zewnętrznych. Ponadto *interfejs zewnętrzny* ma być narzędziem dla aktotwórców, za pomocą którego będą mogli automatycznie przysyłać spisy zdawczo-odbiorcze oraz paczki archiwalne. Za pomocą tych aplikacji będzie możliwy dostęp do warstwy zewnętrznej i ukrytej (w oparciu o określone reguły dostępu przez pojedynczy punkt dostępu zabezpieczony zaporą sieciową – widoczną na rysunku jako zaporę z cegieł – za pośrednictwem portalu). Z tego miejsca, widoczni na rysunku *Użytkownicy Wewnętrzni – Zdalni*, przez których należy rozumieć archiwistów z archiwów państwowych, będą mieli dostęp przez bezpieczne połączenie VPN.

Druga warstwa, warstwa wewnętrzna – widoczna na rysunku jako *Archiwum Cyfrowe* – to urządzenie i oprogramowanie do zarządzania danymi oraz

²¹ Opracowano na podstawie: *Studium wykonalności projektu*, s. 69–70, 74–75.

do przechowywania materiałów archiwalnych z możliwością ich przenoszenia do *Archiwum głębokiego*.

Trzecia warstwa, tzw. warstwa ukryta – widoczna na rysunku jako *Archiwum Głębokie* ma służyć do wieczystego przechowywania materiałów archiwalnych w dwóch oddalonych od siebie lokalizacjach. Na system ADE, zgodnie z założeniami z 2015 r., miały składać się dwa centra przetwarzania danych oddalone od siebie na odległość pozwalającą na zachowanie ciągłości działania i bezpieczeństwa przechowywanych danych²².

Archiwum głębokie, podobnie jak *Archiwum cyfrowe*, jest kompilacją urządzenia i oprogramowania do przechowywania archiwaliów.

Tak zbudowany system ADE powinien realizować zadania wchodzące w zakres działalności archiwalnej. Pierwsza jego funkcja to gromadzenie dokumentacji elektronicznej²³.

Zgodnie z projektem z 2015 r., prognozowało się, że aktotwórca będzie mógł przekazać materiały archiwalne w postaci elektronicznej na co najmniej trzy sposoby²⁴. Pierwszym jest teletransmisja, za pomocą dedykowanego *Interfesju zewnętrznego* ADE, czyli za pomocą aplikacji, która służy m.in. do automatycznego dostarczania, uzupełniania spisów zdawczo-odbiorczych oraz do przekazywania paczek archiwalnych²⁵. Drugim sposobem przekazania dokumentacji elektronicznej jest dostarczenie paczki archiwalnej zapisanej na informatycznym nośniku danych²⁶. Trzecim sposobem uwzględnionym w Studium Wykonalności projektu miała być możliwość wykorzystania systemu ePUAP, z tym że jego funkcjonalność mogła zostać ograniczona jedynie do „obsługi spisu zdawczo-odbiorczego”²⁷, przez co, jak można domniemywać, należy rozumieć przesłanie spisu do zatwierdzenia oraz prowadzenie korespondencji pomiędzy aktotwórcą

²² Tamże, s. 23, 92, 121, 133–135, 161.

²³ Opracowano na podstawie: W. Woźniak, *Dokumentacja elektroniczna jako część spuścizny – podstawowe problemy* [w:] *Archiwa, biblioteki, muzea wobec nowych wyzwań w dobie digitalizacji, Materiały z konferencji zorganizowanej przez Archiwum Nauki PAN i PAU oraz Komisję Historii Nauk PAU, 3 grudnia 2010 r., Kraków*, pod red. T. Filipa, Kraków 2011, s. 22–24; tegoż, *Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego*, s. 468–470; *Studium wykonalności projektu*; rozporządzenie w sprawie dokumentów elektronicznych.

²⁴ *Studium wykonalności projektu*, s. 70.

²⁵ Tamże, s. 69.

²⁶ §19 ust. 1 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych. Więcej na ten temat, patrz: W. Woźniak, *Dokumentacja elektroniczna jako część spuścizny*, s. 22.

²⁷ Obsługa spisu – oznacza wymianę komunikatów związaną z dostarczeniem spisu i jego weryfikacją oraz zaproszeniem do dostarczenia paczki archiwalnej, za: *Studium wykonalności projektu*, s. 70.

a właściwym terytorialnie archiwum państwowym w sprawie przekazania materiałów archiwalnych.

Niestety, w mojej ocenie, schemat systemu ADE nie uwzględnia tych trzech sposobów przekazania archiwaliów. Występują na nim jedynie użytkownicy: dwóch *wewnętrznych* – *zdalnych*, którzy komunikują się za pomocą tunelu VPN oraz jeden *zewnątrzny*. Tunel VPN²⁸ jest tunelem komunikacji między użytkownikami zdalnymi, a więc pracującymi na odległość na swoich łączach. VPN umożliwia kompresję danych, a więc zmniejszenie jej objętości poprzez dodatkowe szyfrowanie przekazywanych danych, co zwiększa bezpieczeństwo ich przepływu. Tak więc, dwaj widoczni na schemacie *użytkownicy zdalni*, używają – za pomocą połączenia VPN – dostęp do serwera w sieci prywatnej lub przy użyciu sieci publicznej, takiej jak Internet, gdzie dokonują uwierzytelnienia.

Jak już zostało powiedziane, przez *Użytkowników wewnętrznych* – *zdalnych* należy rozumieć przedstawicieli archiwów państwowych. Archiwa państwowe jako jedyne są zobowiązane do przejmowania elektronicznych materiałów archiwalnych, stają się ich dysponentami, ale w tym przypadku nie są uprawnione do ich przechowywania. W celu przechowywania i zabezpieczenia materiałów archiwalnych w postaci elektronicznej docelowo wdroży się system ADE w strukturę NAC, który będzie dedykowany zarządzaniu e-archiwiami. Na tej podstawie można zauważyć, iż w procesie przejmowania akt biorą udział dwa archiwa, pierwsze to właściwe terytorialnie archiwum państwowe oraz NAC. Powyższe nie powinno budzić żadnych wątpliwości, bowiem już w 2006 r. takie rozwiązanie zostało objęte regulacją prawną. Na podstawie art. 15 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 X 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi (rozporządzenie w sprawie dokumentów elektronicznych) ustawodawca uregulował nie tylko termin przekazania, ale również podmiot, do którego przekazuje się dokumentację (archiwum państwowe wskazane przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych). Ponadto, w przepisach rozporządzenia wskazuje się na jeszcze jeden podmiot, biorący udział w procesie przekazania archiwaliów. Jest to właściwe terytorialnie archiwum państwowe (§10 ust. 2), do którego jednostka, zgodnie z zasadą pertynencji terytorialnej przekazuje materiały archiwalne. O ile udział właściwego terytorialne archiwum państwowego jest oczywisty, tak udział drugiego podmiot tego procesu – archiwum państwowego wskazanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych – wymaga

---

²⁸ *Co to jest VPN?*, [online], (dostęp: 20.11.2015) <https://technet.microsoft.com/pl-pl/library/cc731954%28v=ws.10%29.aspx>.

komentarza. Na podstawie wykładni systemowej i funkcjonalnej przepisów ww. rozporządzenia oraz §6 pkt 7 lit. b statutu NAC można wnioskować, że to właśnie NAC jest odpowiedzialny za obsługę techniczną i informatyczną systemu ADE w zakresie wyznaczonym przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych²⁹. Tym samym, należy doprecyzować, że to właśnie NAC jest archiwum wyznaczonym przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, w którym wdroży się system do zarządzania dokumentacją elektroniczną³⁰. Pierwsze symptomy już powstały. Jak już wspomniano wcześniej, w 2010 r. prototyp systemu ADE został wdrożony w jego strukturę, a widoczny na rysunku *Użytkownik wewnętrzny – lokalny*, to właśnie przedstawiciel archiwum państwowego uprawniony do dostępu do ADE z lokalizacji będącej lokalizacją ADE³¹, czyli pracownik NAC.

Proces przekazania elektronicznych materiałów archiwalnych do archiwum obejmuje 9 etapów omówionych wspólnie dla czynności przed przekazaniem materiałów archiwalnych, ich przesłanie oraz zatwierdzenie.

Pierwszym krokiem w procesie przekazywania jest kontakt aktotwórcy z właściwym terytorialnie archiwum, co wynika ze stosowanej od dawna zasady pertynencji terytorialnej, i informacja o gotowości przekazania archiwaliów elektronicznych. Jak można domniemywać, w 2015 r. prognozowano, że korespondencja w tej sprawie będzie mogła być prowadzona za pośrednictwem ePUAP.

Drugim krokiem jest sprawdzenie przez archiwum państwowe, czy aktotwórca ma założone konto w systemie ADE. Jeśli nie – zakłada je. ADE zostało tak skonstruowane, że umożliwia współpracę kilku podmiotów współuczestniczących w procesie przekazywania dokumentacji za pomocą konta w systemie³². Analiza funkcjonalności systemu ADE wskazuje NAC jako podmiot odpowiedzialny za zarządzania rolami i uprawnieniami użytkowników w systemie

---

²⁹ Statut Narodowego Archiwum Cyfrowego – Tekst jednolity statutu Narodowego Archiwum Cyfrowego nadanego decyzją Nr 6 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 17 lutego 2015 r., zmienionego decyzją Nr 13 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 1 czerwca 2015 r. oraz decyzją Nr 27 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 2 września 2016 r. oraz decyzją 43 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 18 stycznia 2017 r., [online], (dostęp: 12.06.2018): http://www.bip.ap.gov.pl/dokument_druk.php?iddok=624&idmp=836&r=o.

³⁰ §15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych, w związku z §6 pkt 7 lit. b statutu NAC.

³¹ *Studium wykonalności projektu*, s. 70.

³² W. Woźniak, *Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego*, s. 468.

ADE, w tym tworzenie, edycję i dezaktywację kont³³. To właśnie NAC, w myśl analizowanych założeń, będzie zakładał konta merytoryczne dla archiwów państwowych, te z kolei będą zakładać i dezaktywować konta merytoryczne jednostkom nadzorowanym³⁴.

W kolejnym, trzecim kroku, aktotwórca musi przesłać do systemu wykaz akt w wersji elektronicznej, właściwy dla dokumentacji zarządzanej w systemie EZD³⁵. Jest to nowa czynność dokonywana przed procesem przekazania dokumentacji, ułatwiająca proces automatycznej weryfikacji spisu zdawczo-odbiorczego w ADE. Tym samym, zawęży się krąg podmiotów przekazujących dokumentację elektroniczną do archiwum do tych, które stosują system EZD. Co w takim razie dzieje się z dokumentacją podmiotów nie pracujących na EZD, a wytwarzających pojedyncze dokumenty elektroniczne? Czy na tej podstawie można sądzić, że są one wyłączone z tego procesu? Jeśli tak, to w jakiej formie powinny przekazać swoje materiały archiwalne do archiwum? Te i szereg innych wątpliwości pozostaje niewyjaśnionych. Jak pokazały wyniki najnowszych badań, archiwa państwowe przejmują i przechowują coraz więcej dokumentacji elektronicznej, która nie jest efektem funkcjonowania systemów EZD, lecz powstała lub powstaje niezależnie od tych systemów³⁶.

Dlatego system ADE, jako narzędzie zarządzania dokumentacją w archiwum wieczystym, powinien umożliwiać przejmowanie dokumentacji elektronicznej, która powstała w odmiennych okolicznościach i nie była zarządzana przez żaden system teleinformatyczny³⁷. Na etapie prowadzonych prac na budowę systemu ADE w wersji z 2015 r., choć było to brane pod uwagę³⁸ – to nie przełożyło się za wskazanie konkretnych rozwiązań³⁹. Jak można sądzić, podmioty będą przekazywały archiwalia z pominięciem weryfikacji spisu zdawczo-odbiorczego oraz paczki archiwalne z wykazem akt, właściwy dla dokumentacji zarządzanej w systemie EZD. Będzie to z kolei wymagało zaangażowania archiwistów z archiwum państwowego i NAC w celu weryfikacji przesyłanych materiałów.

³³ *Studium wykonalności projektu*, s. 35.

³⁴ S. Czerniak, J. Orszulak, *Dokument elektroniczny. Przewodnik i katalog dobrych praktyk*, Warszawa, 2017, s. 55.

³⁵ *Archiwum Dokumentów Elektronicznych*, s. 29.

³⁶ H. Staszewska, W. Woźniak, *Dokumentacja elektroniczna w archiwach państwowych – wyniki ankiety przeprowadzonej w maju 2015 r.*, „Archiwa – Kancelarie – Zbiory”, nr 6(8)/2015, s. 154.

³⁷ Więcej na temat dokumentacji elektronicznej w archiwach państwowych, patrz: tamże, s. 153–191.

³⁸ *Studium wykonalności projektu*, s. 57–58.

³⁹ S. Czerniak, J. Orszulak, dz. cyt., s. 63–65.

Następnie, w czwartym kroku, należy przesłać do archiwum państwowego dokumentację przekazania materiałów, na którą składa się wniosek o przekazanie materiałów archiwalnych do archiwum państwowego wraz ze spisem zdawczo-odbiorczym⁴⁰. Wniosek skierowany do archiwum państwowego powinien składać się z 8 elementów: nazwy i adresu podmiotu przekazującego materiały archiwalne, daty sporządzenia wniosku, nazwy archiwum państwowego, do którego kierowany jest wniosek, daty sporządzenia spisu zdawczo-odbiorczego, nazwy podmiotu, który wytworzył archiwalia (podmiot przekazujący archiwalia nie musi być tożsamy z wytwórcą materiałów archiwalnych⁴¹), określenia liczby pozycji spisu wraz z podaniem rozmiaru przekazywanej dokumentacji oraz podpisu osoby uprawnionej z ramienia podmiotu przekazującego materiały archiwalne. Do wniosku dołącza się spis zdawczo-odbiorczy, z tym że ten dla dokumentacji elektronicznej zasadniczo różni się od spisu sporządzonego dla dokumentacji papierowej. Podstawową jednostką ewidencji spisu jest sprawa. Tak sporządzony spis zdawczo-odbiorczy, gdzie jedna pozycja spisu odpowiada jednej sprawie, musi składać się z: liczby porządkowej, znaku sprawy, hasła klasyfikacyjnego wykazu akt odpowiadającego znakowi sprawy, tytułu sprawy, daty jej wszczęcia i zakończenia oraz liczby dokumentów w sprawie. Spis musi być sporządzony w formie dokumentu elektronicznego⁴². Dodatkowo, w sytuacji gdy instytucja przekazująca materiały archiwalne kończy działalność, musi przekazać informacje o organizacji i zakresie działalności w ujęciu chronologicznym⁴³.

Wobec powyższego nasuwa się pytanie, czy aktotwórca będzie musiał przesłać spis zdawczo-odbiorczy do właściwego archiwum państwowego, co jest zresztą zgodne z wieloletnią praktyką, czy będzie zobowiązany przesłać spis wyłącznie do systemu ADE? Uważam, że zasadne będzie przesłanie spisu zdawczo-odbiorczego wraz z wnioskiem do właściwego terytorialnie archiwum państwowego oraz do systemu ADE, za pomocą którego jest weryfikowany⁴⁴.

⁴⁰ §17 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych.

⁴¹ W. Woźniak, *Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego*, s. 469.

⁴² §18 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych.

⁴³ §18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych.

⁴⁴ Warto mieć na uwadze, że w praktycznej działalności może to powodować dodatkowe komplikacje. Jeśli na etapie weryfikacji przesłany spis będzie obciążony wadami bądź brakami, aktotwórca będzie musiał przesłać nowy spis. Zapewne w tej sytuacji będzie musiał po raz kolejny przesłać go do archiwum państwowego i ADE, co z praktycznego punktu widzenia może być problematyczne. Nie mniej jednak, na obecnym etapie analizy nie są znane szczegóły.

Biorąc to za wiążące – zgodne z praktyką i przepisami prawa – w kolejnym, piątym kroku należy przesłać spis do systemu ADE.

W piątym kroku, po przesłaniu spisu zdawczo-odbiorczego do archiwum, należy przesłać spis do systemu ADE, które dokonuje automatycznej kontroli spisu pod względem formalnym, na podstawie wcześniej przesłanego wykazu akt, a archiwum państwowe weryfikuje jego stronę merytoryczną w systemie ADE⁴⁵. Podmiotem odpowiedzialnym za przesłanie spisu zdawczo-odbiorczego do systemu ADE jest podmiot przekazujący archiwalia (widoczny na rysunku jako *Użytkownik zewnętrzny*) za pomocą konta w systemie⁴⁶. Przesłany spis zdawczo-odbiorczy ma zostać umieszczony w *Poczekalni*, która znajduje się w warstwie wewnętrznej, czyli w *Archiwum cyfrowym*, co widać na rysunku. Jest to miejsce przeznaczone do weryfikacji technicznej i merytorycznej⁴⁷. Pierwsza z nich jest automatyczna i dokonana przez ADE w oparciu o schemat. Po pozytywnej weryfikacji, archiwista z właściwego terytorialnie archiwum państwowego, weryfikuje spis zdawczo-odbiorczy pod względem merytorycznym. Jeśli nie zostaną stwierdzone błędy bądź braki, do jednostki przekazującej materiały archiwalne zostaje skierowane „zaproszenie do przesłania paczki archiwalnej”⁴⁸. Nie wiadomo natomiast w jakiej formie będzie się to odbywało, czy będzie to automatyczna wiadomość skierowana bezpośrednio do jednostki przekazującej, czy archiwum państwowe będzie kontaktowało się w tej sprawie. Jeśli na etapie weryfikacji merytorycznej archiwista stwierdzi braki bądź uchybienia, archiwista musi poinformować o tym jednostkę nadzorowaną. Również w tym przypadku nie wiadomo, czy będzie to automatyczna odpowiedź, czy niezbędny będzie kontakt archiwum z podmiotem nadzorowanym. Rozsądnym byłoby nadzorowanie procesu przekazania archiwaliów przez właściwe terytorialnie archiwum państwowe.

Po tych czynnościach, jeśli nie ma żadnych uchybień, aktotwórca musi przesłać sumę kontrolną materiałów archiwalnych, a więc – jak należy się domyślać – rozmiar przekazywanej w postaci paczek archiwalnych dokumentacji. Warto zatem powtórzyć, że jednostką przekazania nie jest jednostka archiwalna, lecz paczka archiwalna⁴⁹. Skoro podstawą przekazania dokumentacji elektro-

⁴⁵ *Archiwum Dokumentów Elektronicznych*, s. 30.

⁴⁶ W. Woźniak, *Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego*, s. 470.

⁴⁷ *Studium Wykonalności projektu*, s. 69–70.

⁴⁸ Tamże, s. 70.

⁴⁹ Struktura paczki archiwalnej patrz: załącznik do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie wymagań technicznych

nicznej jest spis zdawczo-odbiorczy, w którym jedną pozycją jest sprawa, to paczka archiwalna jest nieskompresowanym plikiem umożliwiającym zapisanie dokumentów i metadanych w odpowiedniej strukturze⁵⁰. Paczka archiwalna musi być złożona z trzech folderów. Pierwszy folder zawiera przekazywane dokumenty elektroniczne⁵¹, drugi metadane do przekazywanej dokumentacji⁵², a trzeci metadane spraw, w które grupowane są dokumenty⁵³. Wobec powyższego, nasuwa się wniosek, że dla dokumentacji elektronicznej jednostką inwentarową przy późniejszym opracowywaniu archiwalnym będzie sprawa, a nie jednostka archiwalna.

Po tym, jak podmiot przekazujący archiwalia wygeneruje sumę kontrolną paczki archiwalnej i prześle ją do ADE, należy ustalić z dyrektorem archiwum państwowego wskazanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, czyli z dyrektorem NAC, termin i sposób przekazania materiałów archiwalnych⁵⁴. W przypadku dokonywania tego za pomocą informatycznego nośnika danych, podmiot przekazujący materiały archiwalne zapisuje je w formacie, w którym były ostatnio przechowywane, wraz z metadanymi dołączonymi do dokumentu lub zawartymi z nim w formacie XML⁵⁵. Skoro szczegóły przekazania aktotwórcy ustalają z dyrektorem NAC, to należy domniemywać, że podmiot przekazujący materiały archiwalne przesyła je bezpośrednio do NAC, które następnie przenosi dokumenty do ADE. Podobnie jest w przypadku teletransmisji. Aktotwórca, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, przesyła paczkę

---

formatów zapisu i informatycznych nośników danych, na których utrwalono materiały archiwalne przekazywane do archiwów państwowych (dalej: rozporządzenie w sprawie wymagań technicznych), Dz.U. 2006, nr 206, poz. 1519.

⁵⁰ W. Woźniak, *Dokument elektroniczny w podmiocie publicznym: definicja, zasady postępowania, długotrwałe przechowywanie*, „Archeion”, t. 111, 2009–2010, s. 48.

⁵¹ Dokumenty elektroniczne należy zapisać bezpośrednio w folderze „dokumenty”, jeśli dokument składa się z pojedynczego pliku. Jeśli zaś dokument elektroniczny złożony jest z kilku plików, należy go zapisać w podfolderze dla tego dokumentu, zob.: tamże, s. 49.

⁵² Każdy plik XML z metadanymi musi otrzymać nazwę dokumentu z rozszerzeniem xml. Jeśli chcemy zapisać metadane dla dokumentu elektronicznego złożonego z kilku plików zgromadzonych w podfolderze, to plik z metadanymi dla tego dokumentu należy nazwać tak jak podfolder z rozszerzeniem xml. Każdy dokument musi posiadać plik z jego metadanymi, zob.: tamże, s. 49.

⁵³ Brak metadanych sprawy oznaczałby, że dokument nie należałby do żadnej sprawy, zob.: tamże, s. 49.

⁵⁴ §19 ust. 4 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych.

⁵⁵ Tamże, §19 ust. 1; §3 rozporządzenia w sprawie wymagań technicznych.

archiwalną do ADE⁵⁶, za pomocą *Interfejsu zewnętrznego*, czyli – jak już zostało powiedziane – aplikacji do automatycznego dostarczania i uzupełniania spisów zdawczo-odbiorczych i paczek archiwalnych przez *Użytkowników zewnętrznych*, czyli jednostki przekazujące materiały archiwalne.

Przesłana do ADE paczka archiwalna niezależnie od sposobu jej dostarczenia podlega weryfikacji technicznej i merytorycznej⁵⁷. Na tym etapie zostaje ona zdeponowana w *Poczekalni Archiwum cyfrowego*, co widać na rys. 1 po prawej stronie. W 8. kroku system ADE dokonuje weryfikacji paczki archiwalnej pod kątem jej zgodności ze spisem zdawczo-odbiorczym, sumą kontrolną, sprawdzeniem integralności, struktury i poprawności paczki archiwalnej. Ponadto system automatycznie weryfikuje czy przekazane materiały archiwalne są możliwe do odczytania. Jest to weryfikacja automatyczna, dokonuje się bez udziału archiwisty, a wykryta niezgodność powoduje przekazanie jednostce przekazującej archiwalia oraz archiwście komunikatu z prośbą o ponowne przesłanie paczki archiwalnej. Jeśli nie ma żadnych uchybień, ADE automatycznie tworzy i uzupełnia metadane dla przekazanych materiałów archiwalnych, takie jak: data utworzenia, przekazania, dostarczenia paczki archiwalnej. Następnie, w ostatnim kroku, odbywa się kontrola merytoryczna przekazanych archiwaliów przez archiwistę. Aby usprawnić proces zatwierdzania przekazanych archiwaliów, pracownik archiwum państwowego będzie miał narzędzia do zweryfikowania przesłanej paczki pod kątem jej zgodności z przepisami prawa⁵⁸, niezależnie od sposobu jej przesłania. Jest to merytoryczna weryfikacja dokonana przez właściwe terytorialnie archiwum państwowe, które w terminie do 12 miesięcy, w formie papierowej musi potwierdzić przyjęcie prawidłowo uporządkowanych archiwaliów⁵⁹, czyli – jak należy się domyślać – musi zaakceptować przekazaną paczkę archiwalną. Archiwista może również odrzucić przesłaną paczkę archiwalną, jeśli na etapie jej weryfikacji stwierdzi uchybienia. Materiały archiwalne, które zostały przekazane na informatycznym nośniku danych, a nie przeszły

---

⁵⁶ W przypadku teletransmisji, system teleinformatyczny jednostki przekazującej musi wspomagać przesłanie dokumentacji elektronicznej do innych systemów teleinformatycznych poprzez eksport dokumentów i ich metadanych zapisanych w formacie XML (§6 ust. 14 w zw. z §19 ust. 2 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych). Na tej podstawie można domniemywać, że przekazanie archiwaliów następuje poprzez jej przesłanie do systemu teleinformatycznego wdrożonego w archiwum. Nie zostało to jednak wyrażone *expressis verbis*.

⁵⁷ Opracowana na podstawie: *Studium wykonalności projektu*, s. 69–72.

⁵⁸ W szczególności z rozporządzeniem w sprawie wymagań technicznych.

⁵⁹ §21 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych.

pozytywnie weryfikacji, podlegają zwrotowi. Te, z kolei, które zostały przesłane za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej i niezatwierdzone, będą musiały być ponownie przesłane w postaci paczki archiwalnej, co *de facto* rozpoczyna procedurę przekazania materiałów od początku.

Zatwierdzenie przekazanych materiałów archiwalnych przez archiwistę jest warunkiem niezbędnym do umieszczenia archiwaliów w *bazie DANE-ONLINE*, która jest zlokalizowana w *Archiwum cyfrowym* (co widać na rysunku, po prawej stronie). Jest to baza typu repozytorium, z której następuje replikacja do *Archiwum głębokiego*, czyli do ukrytej warstwy systemu ADE⁶⁰.

Podsumowując powyższe, materiały archiwalne „podczas życia w ADE”⁶¹ będą miały status: *dostarczony* – po przesłaniu paczki archiwalnej, a przed jej weryfikacją, *w weryfikacji*, czyli w trakcie merytorycznego sprawdzenia paczki archiwalnej przez archiwistę, *zweryfikowany* – po pozytywnej weryfikacji merytorycznej, *zweryfikowany ukryty*, co oznacza sprawdzone i zatwierdzone pod względem merytorycznym materiały archiwalne, ale nieprzeznaczone do publicznego dostępu oraz *zweryfikowany/dostępny*, czyli przeznaczony do publicznego dostępu. System ADE umożliwi nadanie jeszcze jednego statusu, mianowicie – *w opracowaniu*, czyli w trakcie dokonywania czynności archiwisty związanych z opracowaniem materiałów⁶².

Ponadto, jak można wnioskować z powyższego, przejmowanie dokumentacji elektronicznej będzie polegało na przekazywaniu materiałów archiwalnych w standardach funkcjonujących w danym podmiocie, zgodnie z przepisami prawa⁶³. W praktyce, oznacza to przekazywanie dokumentacji w formatach, w jakich były ostatnio przechowywane u aktotwórcy, a więc najprawdopodobniej w formatach zapisu zgodnych z przepisami Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 IV 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjnych, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych⁶⁴. Warto

⁶⁰ *Studium wykonalności projektu*, s. 69–72.

⁶¹ Tamże, s. 70.

⁶² Tamże, s. 70–71.

⁶³ §3 rozporządzenie w sprawie wymagań technicznych.

⁶⁴ Patrz: załącznik nr 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjnych, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych, Dz.U. 2012, poz. 526, z późn. zm. Zgodność systemu ADE z minimalnymi wymaganiami dla interoperacyjności i systemów teleinformatycznych została przedstawiona w *Studium Wykonalności Projektu*, patrz: *Studium wykonalności projektu*, s. 205–219.

również powtórzyć, że format paczki archiwalnej należy uzgodnić z archiwum, do którego jednostka przekazuje dokumentację⁶⁵.

Jak pokazały najnowsze badania, przed czterema laty – w 2014 r.⁶⁶ w administracji samorządowej na 2875 jednostek (2479 gmin, 380 powiatów, 16 województw), przynajmniej 1077 wykorzystywało EZD/EOD jako systemy wspomagające tradycyjne wykonywanie czynności kancelaryjnych, które dostarczone były aż od 18. niezależnych podmiotów komercyjnych. I tak, aż w 944 gminach, 127 powiatach i 6 województwach można było spotkać różne wersje oprogramowania, a co za tym idzie różnorodność zapisu dokumentacji, jej formatów oraz struktury. Z tego płynie wniosek, że dowolność będzie się potęgowała i trudno przewidzieć, jaką liczbą będzie się wyrażała w najbliższej przyszłości. Niestety, projekt systemu ADE nie pokazuje rozwiązania tego problemu, czyli stosowania różnych oprogramowań u aktotwórcy. Nie oznacza to, że w Polsce nie są czynione kroki w kierunku ujednoczenia systemu EZD możliwego do zastosowania w jednostkach administracji publicznej. Obecnie trwają prace nad wdrożeniem jednolitego systemu EZD autorstwa Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku, będącego własnością Skarbu Państwa, czyli inicjatywą niekomercyjną⁶⁷. Pożądanym byłoby, aby władze archiwalne, korzystając z doświadczeń zagranicznych placówek archiwalnych stworzyły narzędzia ujednoczające strukturę przekazywanych materiałów archiwalnych, bowiem jak pokazują wyniki badań nad archiwami cyfrowymi – różnorodność formatów oraz różne wersje stosowanego na przedpolu archiwalnym systemów EZD/EOD będzie negatywnie wpływała na zachowanie cyfrowego dziedzictwa dokumentacyjnego⁶⁸. Należy zatem podkreślić, że „problematyka przekazania

⁶⁵ Załącznik, pkt 5 rozporządzenie w sprawie wymagań technicznych.

⁶⁶ D. Drzewiecka, *Mapa topograficzna systemów EZD w Polsce*, referat wygłoszony podczas V Wiosennych Spotkań Archiwalnych – *Dziś i jutro dokumentacji elektronicznej w instytucji*, Toruń 29-30.05.2014, egz. autorski. W literaturze prawniczej podaje się, że „według przytoczonych danych w 2012 r. system EZD funkcjonował w blisko połowie urzędów (w tym 44% urzędów gmin, 54% urzędów powiatowych oraz 43% urzędów marszałkowskich)”. Niestety autorzy nie podają źródła ww. wyników badań, tym bardziej wyniki należy uznać za zaskakujące. Jak można sądzić, powyższe dane odnosiły się do systemów EOD, a nie dla systemów klasy EZD, patrz: Cz. Martysz, G. Szpor, K. Wojsyk, *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Komentarz*, Warszawa 2015, komentarz do art. 19(b).

⁶⁷ Więcej na ten temat patrz: *EZD*, [online], (dostęp: 23.11.2015): <http://ezd.gov.pl/SitePages/Domyslna.aspx>.

⁶⁸ K. Pełpowska, *Archiwa cyfrowe – przyszłość czy teraźniejszość? Przegląd wybranych archiwów cyfrowych na świecie* [w:] *Kształcenie infobrokerów i archiwistów cyfrowych*, red. D. Drzewicka, B. Drzewiecki, Wydawnictwo Antykwa, Kraków 2016, s. 41–56. Więcej na

dokumentacji w postaci elektronicznej do archiwum państwowego powinna być uwzględniana na każdym z etapów tworzenia tej dokumentacji i zarządzania nią u wytwórcy, a nie dopiero na etapie przygotowania tej dokumentacji do przekazania do archiwum państwowego”⁶⁹.

Podsumowując przedstawiony powyżej proces przekazania materiałów archiwalnych do archiwum, warto powtórzyć, że jest to proces angażujący trzy podmioty. Pierwszym jest aktotwórca, drugim właściwe archiwum państwowe, odpowiedzialne za proces, trzecim NAC, odpowiedzialny wyłącznie za przechowywanie dokumentacji elektronicznej na serwerach oraz utrzymanie infrastruktury systemu⁷⁰. Przekazane materiały archiwalne, niezależnie od formy przekazania, zostają włączone do ADE hostowanego na serwerach NAC. Ale zgromadzony przez ADE zasób nie jest zasobem NAC, lecz poszczególnych archiwów państwowych. Ten stan rzeczy prowadzi do rozproszenia zasobu. I choć, w tym przypadku, rozmieszczenie zasobu elektronicznego będzie dokonywało się wbrew zasadzie pertynencji terytorialnej, to trudno na chwilę obecną zastosować inne rozwiązania, z uwagi na spore nakłady finansowe potrzebne do przygotowania odpowiedniego zaplecza teleinformatycznego.

Kolejnym zadaniem systemu w ramach prowadzonej przez archiwa działalności archiwalnej to przechowywanie. Choć zostało przypisane systemowi ADE, to w praktyce będzie odbywać się na serwerach. W związku z zależnościami opisanymi powyżej, może okazać się, że NAC będzie odpowiedzialny jedynie za infrastrukturę informatyczną systemu, a nie za przechowywanie elektronicznego zasobu. W 2015 r. władze archiwalne zapowiedziały potrzebę wynajmu serwerowni⁷¹, co mogło oznaczyć, że materiały archiwalne, w myśl założeń z 2015 r., będą przechowywane na obcych serwerach, do których dostęp będą mieli pracownicy NAC.

W zakresie przechowywania, schemat budowy ADE określa precyzyjnie w jaki sposób system będzie realizował funkcję przechowywania. Widoczne z prawej strony rysunku *Archiwum cyfrowe* oraz *Archiwum głębokie* wskazują

---

ten temat patrz: też, *Archiwa cyfrowe w wybranych krajach europejskich, USA i Australii*, t. 8, Toruń 2017.

⁶⁹ *Studium wykonalności projektu*, s. 15, 51.

⁷⁰ W. Woźniak, *Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego*, s. 468.

⁷¹ Przetarg na wynajem serwerowni, w myśl pierwotnych założeń miał odbyć się w 3. kwartale 2017 r., a jej wynajęcie między 3. kwartałem 2017 r. a 4. kwartałem 2018 r., zob.: *Archiwum Dokumentów Elektronicznych*, s. 41. Z uwagi na unieważnienie projektu ADE w tej wersji, nie zostało to zrealizowane.

miejsce docelowe przechowywania zasobu elektronicznego. Pierwsze z nich, *Archiwum cyfrowe*, jak już zostało powiedziane, pełni funkcję repozytorium. W dodatku jest to tzw. *archiwum właściwe*, czyli miejsce fizycznego przechowywania zasobu⁷². Po tym jak przekazana paczka archiwalna uzyska status paczki zatwierdzonej, zostanie zdeponowana w *bazie DANE-ONLINE*, będącej częścią *Archiwum cyfrowego*, z której następnie będzie replikowana na *Archiwum głębokiego*. W ramach ADE, w *bazie DANE-ONLINE*⁷³ będą przechowywane dwie kopie danych⁷⁴, podobnie jak w *Archiwum Głębokim*, co zniweluje konieczność tworzenia backupu, „zwłaszcza, że backup, ze swej natury, to kopia danych na innym nośniku niż produkcyjny. W ADE dane produkcyjne przechowywane są zarówno na dyskach, jak i na taśmach”⁷⁵.

Zgromadzony zasób archiwalny docelowo będzie przechowywany w dwóch miejscach, co widać na rysunku w warstwie ukrytej, czyli w części *Archiwum Głębokie* w formie biblioteki taśmowej dla każdej z tych lokalizacji⁷⁶ (o czym była mowa wcześniej).

Kolejna czynność, którą powinien realizować system do zarządzania elektronicznym zasobem to opracowanie. Wskazuje się, że system ma *ewidencjonować dokumenty elektroniczne*⁷⁷. Można przypuszczać, że czynności podejmowane w ramach opracowania będą zautomatyzowane i dokonujące się wewnątrz ADE. Można przypuszczać, że dwukierunkowe wektory występujące na każdym etapie przesyłania danych i komunikowania się podmiotów uwzględniają również możliwość dodawania metadanych do dokumentacji. Zarówno aktotwórca, jak i właściwe archiwum państwowe będące dysponentem archiwaliów, mają prawo dodawania metadanych za pomocą narzędzi dostępnych w systemie⁷⁸. Wiadomo, że archiwista po zatwierdzeniu przesłanej paczki archiwalnej będzie miał możliwość uzupełniania lub dodawania metadanych. W szczególności będzie mógł

---

⁷² *Studium wykonalności projektu*, s. 123.

⁷³ „DANE-ONLINE – macierz dyskowa, zasób dyskowy dla Głowicy HSM, zasób do przechowywania materiałów archiwalnych, mających być dostępnych on-line”, za: *Studium wykonalności projektu*, s. 121.

⁷⁴ W 2015 r. prognozowano zapisanie na dwóch niezależnych macierzach lub zapis w dwóch kopiach na jednej macierzy, patrz: tamże, s. 118.

⁷⁵ Tamże, s. 84. Więcej na temat technicznych parametrów funkcjonalności systemu ADE, patrz: tamże, s. 84–135.

⁷⁶ Więcej na temat parametrów technicznych tego rozwiązania, patrz: tamże, s. 121–128.

⁷⁷ §6, pkt 7, lit. b, Statut NAC.

⁷⁸ W. Woźniak, *Misja Narodowego Archiwum Cyfrowego – spojrzenie w przeszłość*, „Archeion”, t. 113, 2012, s. 92.

wyszukać w bazie INDEX⁷⁹ (widocznej w warstwie *Archiwum cyfrowe*) metadanych i materiałów archiwalnych, które pozostają w relacji nowo przejętej paczki z zgromadzonym już zasobem. Z pewnością mowa o dopływach i tworzeniu układu wewnątrz zespołu. Warto przy tym pamiętać, że dołączenie materiałów archiwalnych do zespołu lub serii skutkuje modyfikacją metadanych serii, zespołu⁸⁰. W literaturze przedmiotu podnosi się, że opracowanie dokumentacji elektronicznej będzie sprowadzało się do modyfikacji i dodawania metadanych⁸¹. Po weryfikacji, a przed zapisaniem do *Archiwum cyfrowego* i *Archiwum głębokiego*, materiały archiwalne będą podpisane podpisem cyfrowym, co zapewni ich integralność i niezaprzeczalność podczas przechowywania w ADE⁸².

Warto również dodać, że to właśnie NAC jest odpowiedzialne za projektowanie standardów dla ewidencjonowania i opracowywania dokumentacji elektronicznej⁸³, ale trudno wskazać na aktywną działalność archiwum w tym zakresie. Z pewnością będzie to stanowiło duże wyzwanie dla archiwistów, bowiem – jak już wspomniano – jednostką inwentarzową dla dokumentacji elektronicznej jest sprawa. Tak więc w przypadku e-dokumentacji każda sprawa i każdy dokument jest opisywany oddzielnie. I choć dokonuje się tego na etapie zarządzania dokumentacją u aktotwórcy, to należy domniemywać, że standard opisu dokumentu elektronicznego będzie stanowił podstawę jego opisu archiwalnego.

Kolejnym problemem związanym z opracowaniem elektronicznego zasobu jest zachowanie organicznego układu zespołu archiwalnego złożonego z dokumentacji papierowej i elektronicznej. Sytuacja ta będzie negatywnie oddziaływać na zasadę proveniencji. W jaki sposób archiwiści będą dbali o wewnętrzną strukturę zespołu, skoro jego część będzie zarchiwizowana w postaci papierowej, a pozostała w wersji elektronicznej? Co z inwentarzem archiwalnym, z jego układem?⁸⁴ Niestety, z tymi problemami przyjdzie się zmierzyć archiwom w bliskiej przyszłości, choć odpowiedzi na wyżej postawione pytania powinny być znane zanim do archiwów zaczną napływać zasób elektroniczny. Niestety, architektura systemu ADE z 2015 r. nie przynosi rozwiązania żadnego z tych problemów. Na podstawie jego analizy można wnioskować, że będzie moni-

⁷⁹ Baza INDEX – baza metadanych.

⁸⁰ *Stadium wykonalności projektu*, s. 71–72.

⁸¹ S. Czerniak, J. Orszulak, dz. cyt., s. 61.

⁸² *Stadium wykonalności projektu*, s. 72.

⁸³ §6, pkt 2, lit. f–g., Statut NAC

⁸⁴ Więcej na temat patrz: W. Woźniak, *Dokumentacja elektroniczna jako część spuścizny*, s. 24–26.

torował wielkość zasobu, ewidencjonując dokumenty i sprawy na podstawie przekazanych metadanych.

Niezbyt dobrze jest też znany udział ADE w procesie udostępniania. Choć system, w myśl założeń, ma udostępniać zasób elektroniczny, to schemat jego budowy – w mojej ocenie – nie obrazuje tego procesu. Brakuje użytkownika, choć być może jest nim widoczny na rysunku *Użytkownik zewnętrzny*. Z drugiej strony, realizacja procesu udostępniania należy do dysponenta zasobu, a więc do archiwum. I to właśnie z archiwum – *użytkownikiem wewnętrznym* – musi kontaktować się użytkownik zasobu, a system ADE jest w tym przypadku narzędziem do realizacji tego celu. Ponadto, biorąc pod uwagę nowelizację prawa polskiego implementującego przepisy unijne w zakresie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego, system ADE w wersji z 2015 r., wyróżnia dwie formy udostępniania⁸⁵: na wniosek oraz publiczny dostęp do informacji zgromadzonych w materiałach archiwalnych z możliwością ich ponownego wykorzystania. W pierwszym przypadku udostępnianie jest spersonalizowane. Do celów uwierzytelniania użytkowników przewiduje się wykorzystanie podpisu kwalifikowanego oraz podpisu potwierdzonego profilem zaufanym ePUAP⁸⁶. Na tej podstawie można wnioskować, że użytkownik, chcąc skorzystać z zasobu za pośrednictwem systemu teleinformatycznego ePUAP, będzie musiał wystąpić z wnioskiem do właściwego archiwum państwowego o udostępnianie materiałów archiwalnych. W sytuacji przyjęcia wniosku nastąpi udostępnienie materiałów, ale nie wiadomo w jakiej formie. Być może, archiwum prześle paczkę archiwalną, być może użytkownik będzie musiał, za pośrednictwem właściwego archiwum państwowego, założyć konto w ADE. Na tej podstawie, można sądzić, że prawdopodobną wersją jest dostęp do archiwaliów za pośrednictwem systemu ADE. Wiadomo natomiast, że system ADE w zaprezentowanej wersji będzie umożliwiał przeszukanie zasobu na trzy sposoby (prosty, szczegółowy i zaawansowany). Niezależnie od tych możliwości, system powinien umożliwić przeszukiwanie zgromadzonego zasobu na poziomie zespołu, serii, spraw i dokumentów⁸⁷.

Możliwość publicznego dostępu do informacji zgromadzonych w materiałach archiwalnych i ich ponownego wykorzystania nie została zobrazowana na powyższym schemacie. Obostrzenia prawne i specyfika zasobu archiwalnego jest nieporównywalna z cechami zasobu żadnej innej instytucji kultury. Tym samym nie wiadomo jaki będzie udział ADE w tym procesie. Być może system

⁸⁵ *Archiwum Dokumentów Elektronicznych*, s. 34.

⁸⁶ Tamże, s. 33, 38.

⁸⁷ S. Czerniak, J. Orszulak, dz. cyt., s. 62.

zostanie zintegrowany z innym systemem teleinformatycznym, publikującym otwarte zasoby online, z możliwością ich ponownego wykorzystania. Takie rozwiązanie wydaje się prawdopodobne. Docelowo przewiduje się zintegrowanie systemu ZoSIA z systemem ADE w celu stworzenia spójnego systemu informacji archiwalnej dla całego zasobu archiwalnego⁸⁸. Niemniej jednak należy stwierdzić, że organizacja procesu udostępniania przy udziale ADE będzie stanowiła duże wyzwanie dla służby archiwalnej. I tutaj niezbędna jest współpraca nie tylko z informatykami, ale również z prawnikami. Tym bardziej, że głównym celem systemu ADE jest „zapewnienie materiałom archiwalnym w postaci elektronicznej miejsca do wieczystego przechowywania w warunkach gwarantujących zapewnienie informacji znajdującej się w tych materiałach: integralności, dostępności i poufności”⁸⁹.

Poza tym, należy pokreślić, że realizacja typowych zadań archiwum wobec elektronicznego zasobu zostanie rozbudowana o nową czynność, jaką jest migracja dokumentacji. Jest ona związana z potrzebą zapewnienia wieczystego dostępu do materiałów archiwalnych. Z pewnością zadanie konwertowania będzie nowym zadaniem przypisywanym systemowi. Obowiązek ten został wyrażony w przepisach prawa, ale jedynie wobec EZD (więc na przedpolu archiwalnym)⁹⁰. Nie jest również szerzej analizowany przez archiwistów. Można jedynie przypuszczać, że jest ona traktowana jako obowiązek wynikający z natury dokumentu elektronicznego. Należy wziąć pod uwagę, że realizacja tak ważnej funkcji systemu musi zostać uwzględniona na etapie projektowania. Nie wiadomo, kiedy będzie ona dokonywana: czy na etapie przejmowania dokumentacji, jej przechowywania czy udostępniania. Co więcej, nie wiadomo, czy będzie to migracja do otwartych formatów. Nie wiadomo również który z podmiotów będzie odpowiedzialny za migrację. Czy będzie to zadanie zleczone NAC, czy innym podmiotom (wobec faktu, że w 2017 r. ma odbyć się przetarg na wynajem serwerowni). Te wszystkie problemy i niejasności na obecnym etapie nie są przedmiotem analizy, a jak pokazały wyniki najnowszych badań naukowych⁹¹, odpowiedź na te pytania powinna być brana pod uwagę już przy projektowaniu systemu oraz standaryzacji oprogramowania dla aktotwórców.

---

⁸⁸ *Discussion Paper for EAG by DLM Forum Foundation*, Bratislava, 28–29, November 2016, s. 5, [online], (dostęp: 04.04.2017) https://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/odbor%20archivov/eag/Discussion%20Paper%20for%20EAG%20by%20DLM%20Forum%20Foundation_Zoltan_Szatucsek.pdf.

⁸⁹ *Archiwum Dokumentów Elektronicznych*, s. 23.

⁹⁰ §4 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie dokumentów elektronicznych.

⁹¹ K. Pepełowska, *Archiwa cyfrowe w wybranych krajach*

System ADE jest systemem teleinformatycznym, który docelowo będzie obsługiwał działalność archiwalną w archiwum państwowym⁹². Jak słusznie mawiają jego twórcy, stanowi dopełnienie procesu informatyzacji administracji⁹³. Dlatego ustawa archiwalna powinna być stosowana łącznie z ustawą o informatyzacji, która określa minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych, gwarantując tym systemom interoperacyjność oraz możliwość przesyłania dokumentów elektronicznych pomiędzy systemami⁹⁴. Wymagania, o których mowa, to parametry pozwalające na prawidłowe współdziałanie systemów teleinformatycznych. Obejmują one zespół kompatybilnych i interoperacyjnych wymagań organizacyjnych i technicznych umożliwiających wymianę danych pomiędzy systemami, zapewniających jednocześnie dostęp do zgromadzonych danych⁹⁵.

■ Akty prawne

Ustawa z 14.07.1983 o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Dz.U. 2018, poz. 217, tekst jedn., z późn. zm.

Ustawa z 6.09.2001 o dostępie do informacji publicznej Dz.U. 2001, nr 112, poz. 1198, z późn. zm.

Ustawa z 18.09.2001 o podpisie elektronicznym. Dz.U. 2001, nr 130, poz. 1450, z późn. zm.

Ustawa z 17.02.2005 o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne Dz.U. 2014, poz. 1114, tekst jedn., z późn. zm.

Ustawa z 5.09.2016 o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej. Dz.U. 2016, poz. 1579, z późn. zm.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 30.10.2006 w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi. Dz.U. 2006, nr 206, poz. 1518.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 2.11.2006 r. w sprawie wymagań technicznych formatów zapisu i informatycznych nośników danych, na których utrwalono materiały archiwalne przekazywane do archiwów państwowych. Dz.U. 2006, nr 206, poz. 1519.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 6.02.2008 w sprawie zmiany nazwy i zakresu działania Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie. Dz.U. 2008, nr 29, poz. 167.

---

⁹² Patrz: art. 21 ust. 1 pkt 10 ustawy archiwalnej.

⁹³ *Studium wykonalności projektu*, s. 17, 49.

⁹⁴ Art. 13 w zw. z art. 1 pkt 2 ustawy o informatyzacji.

⁹⁵ A. Monarcha-Matlak, *Obowiązek administracji w komunikacji elektronicznej*, Warszawa 2008, s. 196–198.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 12.04.2012 w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjnych, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych. Dz.U. 2012, poz. 526, z późn. zm.

Statut Narodowego Archiwum Cyfrowego – Tekst jednolity statutu Narodowego Archiwum Cyfrowego nadanego decyzją Nr 6 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 17.02.2015, zmienionego decyzją Nr 13 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 1.06.2015 oraz decyzją Nr 27 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 2.09.2016 oraz decyzją 43 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 18.01.2017. Dostęp 12.06.2018. <https://www.bip.ap.gov.pl/plik.php?id=57234&wer=1>.

■ Bibliografia

Centrum Projektów Polska Cyfrowa. „Zakończenie oceny projektów zgłoszonych w ramach konkursu nr POPC.02.01.00-IP.01-00-001/15 ogłoszonego dla działania 2.1 Wysoka dostępność i jakość e-usług publicznych.” Opublikowano 16.10.2015. <https://cppc.gov.pl/zakonczenie-oceny-projektow-zgloszonych-w-ramach-konkursu-nr-popc-02-01-00-ip-01-00-00115-ogloszonego-dla-dzialania-2-1-wysoka-dostepnosc-i-jakosc-e-uslug-publicznych/>.

Czerniak, Sebastian, Jarosław Orszulak., *Dokument elektroniczny: przewodnik i katalog dobrych praktyk*. Warszawa: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, 2017. https://www.archiwa.gov.pl/files/dokument_elektroniczny_-_przewodnik_i_katalog_dobrych_praktyk.pdf.

„Discussion Paper for EAG by DLM Forum Foundation, Bratislava, 28–29, November 2016.” Dostęp 4.04.2017. https://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/odbor%20archivov/eag/Discussion%20Paper%20for%20EAG%20by%20DLM%20Forum%20Foundation_Zoltan_Szatucsek.pdf.

Martysz, Czesław, Grażyna Szpor, Kajetan Wojsyk. *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne: komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2015.

Micorsoft. „What Is VPN?”. Opublikowano 7.03.2012. <https://technet.microsoft.com/pl-pl/library/cc731954%28v=ws.10%29.aspx>.

Monarcha-Matlak, Aleksandra. *Obowiązki administracji w komunikacji elektronicznej*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2008.

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. „Archiwum Dokumentów Elektronicznych: publiczna prezentacja projektu, Warszawa, 8 kwietnia 2015 r.” Dostęp 10.06.2018. <https://www.archiwa.gov.pl/files/prez.pdf>.

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. „Opracowanie projektu logicznego Archiwum Dokumentów Elektronicznych oraz usługi w zakresie nadzoru nad wykonaniem systemu teleinformatycznego według projektu logicznego wraz z ewentualnymi zmianami w projekcie.” Opublikowano 31.12.2015. <http://bip.ap.gov.pl/dokument.php?iddok=4291&idmp=1683&r=o>.

- Naczelną Dyрекcyję Archiwów Państwowych. „Protokół z publicznej prezentacji założeń projektu *Archiwum Dokumentów Elektronicznych* przeprowadzonej w dniu 8 kwietnia 2015 r.” Opublikowano 23.04.2015. <http://bip.ap.gov.pl/podglad.php?id-dok=18395&r=o&idmp=1160>.
- Naczelną Dyрекcyję Archiwów Państwowych. „Sprawozdanie z działalności archiwów państwowych, zestawienie sumaryczne.” Dostęp 11.06.2018. https://www.archiwa.gov.pl/files/KN-1_2017.PDF.
- Naczelną Dyрекcyję Archiwów Państwowych. „*Studium Wykonalności projektu „Archiwum Dokumentów Elektronicznych”*, wersja dokumentu: 1.1, Kraków, 13 października 2014.” Dostęp 09.06.2018. <http://bip.ap.gov.pl/plik.php?id=5037>.
- Pepłowska, Katarzyna. „Archiwa cyfrowe – przyszłość czy teraźniejszość? Przegląd wybranych archiwów cyfrowych na świecie.” W *Kształcenie infobrokerów i archiwistów cyfrowych*, red. Dorota Drzewicka, Bartosz Drzewiecki, 41–56. Kraków: Wydawnictwo Antykwa, 2016.
- Pepłowska, Katarzyna. *Archiwa cyfrowe w wybranych krajach europejskich, USA i Australii*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2017.
- Roman, Wanda Krystyna. *Współczesna kultura dokumentacyjna*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2013.
- Staszewska, Hanna, Wojciech Woźniak. „Dokumentacja elektroniczna w archiwach państwowych – wyniki ankiety przeprowadzonej w maju 2015 r.”, *Archiwa – Kancelarie – Zbiory* 6(8) (2015): 153–191. <http://dx.doi.org/10.12775/AKZ.2015.005>.
- Woźniak, Wojciech. „Dokument elektroniczny w podmiocie publicznym: definicja, zasady postępowania, długotrwałe przechowywanie.” *Archeion* 111 (2009/2010): 37–52.
- Woźniak, Wojciech. „Dokumentacja elektroniczna jako część spuścizny – podstawowe problemy.” W *Archiwa, biblioteki, muzea wobec nowych wyzwań w dobie digitalizacji: materiały z konferencji zorganizowanej przez Archiwum Nauki PAN i PAU oraz Komisję Historii Nauk PAU, 3 grudnia 2010 r.*, red. Tomasz Filip, 11–31. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 2011.
- Woźniak, Wojciech. „Zadania Narodowego Archiwum Cyfrowego w zakresie gromadzenia, przechowywania i udostępniania dokumentów elektronicznych.” W *Wkład archiwistów warszawskich w rozwój archiwistyki polskiej: zbiór studiów poświęconych warszawskiemu środowisku archiwalnemu*, red. Alicja Kuleckiej, 463–474. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2012.
- Woźniak, Wojciech. „Misja Narodowego Archiwum Cyfrowego – spojrzenie w przeszłość.” *Archeion* 113 (2012): 87–100.

